

УДК: 792.8 (091)= 7.034:792.82:7.071.2

ЛЬВІСЬКИЙ КОМПОЗИТОР ОЛЕКСАНДР КОЗАРЕНКО: АНАЛІЗ ТВОРІВ «SINFONIA ESTRAVAGAZA», «ОРЕСТЕЯ»

кандидат мистецтвознавства, Шариков Д. І.

Інститут мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті вперше у вітчизняному мистецтвознавстві проаналізовано українські постнеокласичні новації у галузі синтезу мистецтв на прикладі творів Олександра Козаренка «Sinfonia Estravaganza», «Орестея». Аналізуються симфонія сучасної музики, хореографії, драми: їх динаміка, характер, виражальні засоби. Визначаються зображально-виражальні особливості втілення художнього образу музики через пластично-хореографічний принцип.

Ключові слова: сучасна музика, хореографія, театр, неокласицизм, перформанс, художній стиль, танцювальні форми, балет.

Шариков Д. И. Львовский композитор Александр Козаренко анализ произведений «Sinfonia Estravaganza», «Орестея» / Институт искусств Киевского университета имени Бориса Гринченко.

В статье впервые в отечественном искусствоведении проанализированы украинские постнеоклассические новации в области синтеза искусств на примере произведений Александра Козаренко «Sinfonia Estravaganza», «Орестея». Анализируются симфония современной музыки, хореографии, драмы: их динамика, характер, выразительные средства. Определяются изобразительно-выразительные особенности воплощение художественного образа музыки через пластично-хореографический принцип.

Ключевые слова: современная музыка, хореография, театр, неоклассицизм, перформанс, художественный стиль, танцевальные формы, балет.

Sharykov D. I. The Lvov of composer Olexandr Kozarenko: The analesis of works «Ssnfonia Estravagaza », «Oresteia» / Institute of Arts of Kyiv University named of Boris Grinchenko.

The article is The first in national art history analyzed Ukrainian postneoclassical innovations in the field of synthesis of arts on the example of works Aleksandr Kozarenko «Sinfonia Estravaganza», «Oresteia». Analyzes the Symphony of contemporary music, dance, drama: their dynamics, nature, expressive means. Determined expressive features of the artistic embodiment of the image of music through plastic-choreographic principle.

Key words: modern music, choreography, theatre, Neoclassicism, performance, artistic style of dance forms ballet.

Вступ.

Проблема, якій присвячене дослідження, є цікавою тим, що у вітчизняному мистецтвознавстві аналізуються і розглядаються найсучасніші українські музичні твори видатного львівського композитора Олександра Козаренка.

Метою є – схарактеризувати і визначити особливості музики Олександра Козаренка та її синтез у хореографічній та драматичній виставах «Sinfonia Extravaganza», «Орестея».

Завданнями є:

- проаналізувати наукові дослідження у даній галузі;
- схарактеризувати творчу особистість та творчість Олександра Козаренка
- визначити особливості музики в творах «Sinfonia Extravaganza», «Орестея»;
- висвітлити стилістичні ознаки характер і динаміку синтезу музики, хореографії та драми в творах «Sinfonia Extravaganza», «Орестея».

Наукові дослідження у галузі сучасного музикознавства, інструментального, вокального, хорового мистецтва, сучасних тенденцій, проблем розвитку в сучасній українській музичній культурі проводили видатні українські науковці Васильєва Л. Л. [1], Загайкевич М. П., Романко В. І. [7]., Редя В. Я. [8].

Олександр Володимирович Козаренко народився у 1963 році, в м. Коломия, – український композитор, піаніст, музикознавець. Закінчив як піаніст Львівське музичне училище та Київську консерваторію і аспірантуру (класи професорів: композиції – М. Скорика, фортепіано – В. Воробйова, музикознавства – І. Ляшенка). Стажувався у Вюрцбурзькому університеті (Німеччина, 2004 р.). Доктор мистецтвознавства з 2001 р.

З 1992 року викладав на кафедрах композиції та історії музики Львівської музичної академії, завідує кафедрою теорії музики. Як композитор працює у жанрах симфонічної, оперної, балетної, хорової, камерно-інструментальної, вокальної та театральної музики. Його твори увійшли до репертуару провідних колективів та виконавців України (ансамбль Київська камерата, Київський саксофоновий квартет, оркестр Віртуози Львова, капела Трембіта та інші), виконувалися в Україні та у багатьох країнах світу, зокрема на міжнародних фестивалях Київ-Музик-Фест (Київ), Контрасти (Львів), Два дні й дві ночі нової музики (Одеса), Дні музики композиторів Кракова (Польща), Мелос-Етос (Словаччина), Дрезденські дні сучасної музики (Німеччина). Як піаніст надає особливу увагу виконанню української музики ХХ–ХХІ століть, насамперед у складі дуету зі скрипалькою Лідією Шутко.

Лауреат Всеукраїнського конкурсу піаністів ім. М. Лисенка (1984 р.), дипломант Всеукраїнського конкурсу камерних ансамблів (1986 р.). Лауреат державних премій України з композиції: ім. Л. Ревуцького (1996 р.) та ім. М. Лисенка (2001 р.). Член Національної спілки композиторів України та Асоціації «Нова Музика». Значний вплив на творчість Олександра Козаренка справила багаторічна співпраця з театральними колективами, плодами якої є музика до понад 50 вистав. Професор, декан факультету культури та мистецтв Львівського національного університету ім. І. Франка [6].

Твори Олександра Козаренка про які піде мова, а саме, «Sinfonia Extravaganza», «Орестея», поставлені у 2013 році пронизані вишуканим смаком, поєднанням академічних традицій та сучасних музичних інновацій. Це в якійсь мірі можна ототожнювати з творами Ігоря Стравінського якій співпрацював багато років із видатним балетмейстером ХХ століття Джорджем Баланчіним.

Музика у цих виставах пронизана синтезом постнеокласичної стилістики: класична симфонічна музика, джазові ритми, свінг, імпровізація, барочні мерлізми, експресіоністські виплески емоцій душі композитора.

«*Sinfonia Estravaganza*» – однодійний балет «Хореографічна фантазія», поставлений на студію сучасної хореографії «Балет Карменс» доцентом кафедри режисури та хореографії Олександром Плахотнюком, та випускником Володимиром Пантелеймоновим Львівського національного університету ім. І. Франка, солісти В. Пантелеймонов, Р. Мокрій. Прем'єра відбулась в Одесі під час Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва «Два дні і Дві ночі нової музики» у квітні 2013 р., у виконанні Хмельницького державного філармонічного оркестру, диригент Олександр Драган.

Sinfonia Estravaganza – камерна симфонія, саме назва за задумом Олександра Козаренка, на відміну симфонія (від грец. *συμφωνία* – «співзвуччя»), синфонія (від грец. *συμφονία* – семантична гра, незвичайна симфонія).

Твір складається з 3-х частин. Перша, 2/4 т., виконується у американських традиціях джаза 30–60-х рр. ХХ століття. Вона в чомусь безперечно нагадує окремі мотиви 2-у частину балету Джорджа Баланчіна «Коштовності – Рубіни», яка була написана Ігорем Стравінським. Друга, 3/4 т., як вважає автор це – алюзія до жанру блюза. Третя, також, 3/4 т., поетична мініатюра у манері видатних композиторів ХХ століття Моріса Равеля, Сергія Прокоф'єва, Арама Хачатуряна [5].

Музика і хореографія, складають абсолютну симфонію, гармонійну співпрацю композитора з хореографами, що споріднює це до танцсимфонічного тандему Жана Батиста Люлли з П'єром Бошаном, Петра Чайковського з Маріусом Петіпа, Ігоря Стравінського з Джорджем Баланчіним, Арама Хачатуряна з Юрієм Григоровичем.

Хореографія наскрізь пронизана всіма нотами, і звуками музичного супроводу. Складність рухів, комбінацій, геометрії танцювальних малюнків, повітряних підтримок, синтезу технік джаз-танцю, контемпорарі данс, контактної імпровізації чітко і прозоро передають всі емоційні хвилювання, динаміку, характер та емоції музики.

Sinfonia Estravaganza – це абстрактно-асоціативний безсюжетний постнеокласичний балет. Де сюжетом є виключно музичний супровід, який є панівним і впливає на хореографічну композицію і стилістику. В цьому творі можна знайти джазові форми, блюз, імпресіоністські мотиви Моріса Равеля, неокласичні мотиви Ігоря Стравінського, експресію та вибухову динаміку творів Сергія Прокоф'єва та Арама Хачатуряна.

«*Орестея*» – музично-драматична вистава як синтез античної тенденції в драмі з сучасними формами експресіонізму, модерну, перформансу. Важливо зазначити, що саме, відродження й оновлення античних сюжетів через сучасну призму є виключно прерогативою неокласицизму в художній культурі. Поставлена видатним львівським театрознавцем, режисером Іриною Волицькою [2]. Лауреат премії ім. Б. Романицького та Державної премії ім. Леся Курбаса. Закінчила театрознавчий факультет Інституту театру, музики і кінематографії у Санкт-Петербурзі (1980 р.). Кандидат мистецтвознавства, театральній критик,

режисер, етнограф. Працюючи в інституті народознавства НАН України та Центрі Леся Курбаса на посаді старшого наукового співробітника, написала монографії: «Театральні елементи в традиційній обрядовості українців Карпат у першій половині XIX – поч. XX століття (Київ, 1993 р.), «Театральна юність Леся Курбаса» (Львів, 1995 р.). 1997 року разом з актрисою Лідією Данильчук заснувала творче об'єднання «Театр у кошику», де як режисер здійснила низку резонансних постановок, відзначених на світових театральних фестивалях «Білі мотилі, плетені ланцюги...» за новелами Василя Стефаника (1997 р.), «Украдене щастя» Івана Франка (1998 р.), «На полі крові» Лесі Українки (2001 р.) [3].

Прем'єра вистави «Орестея» відбулась у Львові в Першому українському театрі для дітей та юнацтва, у жовтні 2013 р. Музика яка написана Олександром Козаренком, прозвучала у виконанні Львівського інструментального ансамблю, під керівництвом Назара Яцького.

В основу сюжету покладено сюжет трилогія трагедій Есхіла. Єдина що дійшла до нас грецьких п'єс. Трилогія була виконана на фестивалі на честь бога Діоніса в Афінах у 458 р. до н.е. За словами режисера вистави: «Ми взяли за основу відомий сюжет із грецької міфології – історію Агамемнона, якого вбила власна дружина, та його сина Ореста, який прагнув помститися за смерть батька» [3]. Переклад здійснили: О. Содомори, Р. М. Рільке та О. Забужко. Художник: Дарія Зав'ялова. Актори: Лідія Данильчук, Галина Павлик, Тетяна Сторожук, Назар Павлик.

Під час всієї вистави музика абсолютно сплітається з драматургією сюжету. Акторська гра виконавців, їх мова, та словесний посилення до глядача в синтезі з динамічною музикою, оригінальною пластикою, хореографічними елементами за принципом евритмії (методи Рудольфа Штайнера, Франсуа Дельсарта, Еміля Жак-Далькроза), створюють дивовижну гравітацію в поєднанні з приголомшеною експресією, вибухом людських емоцій – трагедії, вбивства, відчаю, помсти, жаху, нудьги, страху.

Висновок.

Отже, музичні твори видатного львівського композитора, піаніста, науковця Олександра Козаренка «Sinfonia Extravaganza», «Орестея», безперечно є носіями нової сторінки в сучасній українській культурі – музика, драма, балет, що можна характеризувати як постнеокласичне явище в синтезі мистецтв сьогодення, де поєднуються музичні неокласичні, українські фольклорні, барокові, симфонічні, джазові мотиви у гармонійному поєднанні з сучасними хореографією та театром.

Література:

1. Васильєва Л. Л. Рок музика як фактор розвитку культури другої половини XX ст.: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Л. Л. Васильєва; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – К., 2004. – 19 с.

2. Вистава «Орестея». *Театр у кошику готує експериментальну постановку Орестеї Есхіла. Афіша. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/news/2013/07/04/417496>. – Загол. з екрана.*
3. Ірина Волицька перетворить університетський театр у мистецьке об'єднання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/news/2013/09/05/427729>. – Загол. з екрана.
4. Національна музична мова в дискурсі постмодернізму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_a-kozarenko-ethnicmuslang.html. – Загол. з екрана.
5. Олександр Козаренко: розмова з ювіляром. 26.08.13. Zbrucv. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zbruc.eu/node/11971>. – Загол. з екрана.
6. Олександр Козаренко: «На жаль, Львів мене не сприйняв. Можливо, я сам у цьому винен... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.wz.lviv.ua/articles/37868>. – Загол. з екрана.
7. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України: музикознавча інтерпретація: автореф. дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / В. І. Романко; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського – К., 2001. – 20 с.
8. Редя В. Я. Інтегративні процеси у російській музичній культурі кінця ХІХ–початку ХХ століть: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства. : 17.00.03 / В. Я. Редя ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. – К., 2010. – 32 с.
9. Шариков Д. І. Мистецтвознавча наука хореологія як феномен художньої культури. Історія та художня практика хореографічної культури.: монографія / Шариков Д. І. – К.: КМУ, 2013. – Частина II. – 204 с. : іл.

References:

1. Vasileva L. L. Rok muzika yak faktor rozvitku kulturi drugoyi polovini HH st.: avtoref. dis... kand. mistetstvoznnavstva: 17.00.03 / L. L. Vasileva; Nats. muz. akad. Ukrayini Im. P. I. Chaykovskogo. – K., 2004. – 19 s.
2. Vistava «Oresteya». Teatr u koshiku gotuE eksperimentalnu postanovku OresteYi Eshlla. AfIsha. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zik.ua/ua/news/2013/07/04/417496>. – Zagol. z ekrana.
3. Irina Volitska peretvorit unIversitetskiy teatr u mistetske ob'ednannya. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zik.ua/ua/news/2013/09/05/427729>. – Zagol. z ekrana.
4. NatsIonalna muzichna mova v diskursI postmodernIzmu. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_a-kozarenko-ethnicmuslang.html.
5. Oleksandr Kozarenko: rozmova z yuvIlyarom. 26.08.13. Zbrucv. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zbruc.eu/node/11971>. – Zagol. z ekrana.
6. Oleksandr Kozarenko: «Na zhal, Lviv mene ne spriynyav. Mozhливо, ya sam u tsomu vinen... [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://archive.wz.lviv.ua/articles/37868>. – Zagol. z ekrana.
7. Romanko V. I. Dzhaz u muzichnIy kulturI Ukrayini: muzikoznavcha interpretatsIya: avtoref. dis. kand. mistetstvoznnavstva: 17.00.01 / V. I. Romanko; Nats. muz. akad. UkraYini Im. P. I. Chaykovskogo – K., 2001. – 20 s.

8. *Redya V. Ya. Integrativni protsesi u rosiyskiy muzichniy kulturI kIntsya XIX pochatku XX stolIt: avtoref. dis. ... d-ra mistetstvoznava.: 17.00.03 / V. Ya. Redya; Nats. muz. akad. Ukrayini Im. P. I. Chaykovskogo.*
9. *Sharikov D. I. Mistetstvoznavcha nauka horeologIya yak fenomen hudozhnoyi kulturi. IstorIya ta hudozhnya praktika horeografIchnoyi kulturi.: monografIya / Sharikov D. I. – K.: KiMU, 2013.*